

מבט אל אזורים וערי ה-OECD לשנת 2018

תקציר בעברית

הבשלת התאוששות הכלכלה מהמשבר הפיננסי העולמי התרחשה במקביל לסימנים המעידים על צמצום ניכר בהבדלים הכלכליים בתוך המדינות. בין השנים 2000 - 2007 נרשמה עלייה בהבדלים בין אזורים בתוך מדינות. במקביל, מדינות עם רמות הכנסה נמוכות סגרו פערים מבחינה כלכלית. בעקבות זאת, בתחילתו של המשבר הפיננסי העולמי, נוצר מצב שבו ההבדלים בתוך המדינות היו גדולים מן ההבדלים הקיימים בין המדינות. מגמה זו התהפכה על פיה מאז 2011, ובייחוד בשנים האחרונות היינו עדים לצמצום ניכר של ההבדלים בתוך המדינות. היפוך מגמה זה התרחש תחילה במדינות לא אירופאיות, ורק לאחרונה התפשט לאירופה, שבה התאוששות המשקים התעכבה. חרף השיפורים המבורכים האלה, הבדלים בין האזורים עודם גבוהים מכמה מבחינות.

במהלך שלבים שונים אלה, ערי בירה ואזורי מטרופולין - דהיינו גושים אורבניים של 500 אלף תושבים לפחות - המשיכו להיות מקומות מאד אטרקטיביים לעסקים ולאנשים כאחד. מאז שנת 2000, נרשם גידול של 0.75% בשנה באוכלוסיית אזורי המטרופולין שמסבירה כיום כ-60% מהתמ"ג הלאומי. זאת ועוד, אזורים אלה מאופיינים לרוב בשיעור מהגרים גבוה ובשיעורים גבוהים יותר של חדשנות והקמת פירמות.

אף כי היינו עדים לאחרונה להצטמצמות ההבדלים בין האזורים, מקומות רבים שכבר בשנת 2000 פיגרו מאחור מוספים להתקשות להשלים את הפער הקיים בינם ובין אזורים משגשגים יותר במדינתם. לדוגמה, בממוצע, האזור הפרודוקטיבי ביותר במדינת OECD נתונה פרודוקטיבי פי שניים מהאזור הכי פחות פרודוקטיבי, ועדיין קיימים הבדלים ניכרים בהזדמנויות העבודה. בעיה נוספת היא שהיות שהמשמלות התת-לאומיות משקיעות פחות מבעבר, קרוב לוודאי שבאזורים רבים יותר ויותר מאתגר לתחזק תשתיות ושירותים ציבוריים טובים.

דוח זה מספק הערכה מקיפה של האופן שבו אזורים וערים מצליחים במאמצייהם לבנות כלכלות חזקות יותר, איכות חיים גבוהה יותר לאזרחים שלהם, ולטפח חברות כוללניות יותר. הדוח מציג תמונה השוואתית של מגמות בפרודוקטיביות מרחבית, צמיחה כלכלית, יזמות ורווחה בין אזורים וערים ב-OECD ובמדינות נבחרות שאינן חברות בארגון. מושם בו דגש מיוחד על הבדלים מרחביים, כגון הבדלי הכנסות והזדמנויות, שילוב מהגרים באזורי OECD, וכן על פערים מגדריים במספר ממדי רווחה ברמה האזורית.

ממצאים עיקריים

סוף כל סוף מסתמנת ירידה בהבדלים כלכליים אזוריים במדינות OECD, אך רמתם עודנה גבוהה.

מתחילים לראות התחלת נסיגה של הבדלים בין אזורים בתוך מדינות. ואולם, רמות ההבדלים עדיין גבוהות יחסית, ומדינות שונות חוות מגמות שונות. מאז שנת 2000, נרשמה יציבות בפערים הכלכליים בין האזורים ובמחצית ממדינות OECD הם אף פחתו, אך במחצית השנייה הם התרחבו עוד יותר. לדוגמה, צ'ילה, מקסיקו וניו-זילנד צמצמו משמעותית הבדלים כלכליים אזוריים. מנגד, נרשם גידול בהבדלים במדינות שנפגעו הכי קשה מן המשבר הפיננסי העולמי (לדוגמה, מדינות בדרום אירופה או אירלנד), אף כי בשנים האחרונות נצפו מספר סימנים המעידים על היפוך המגמה.

בעבודה שעשה לאחרונה OECD זוהו מספר גורמים שמניעים את המגמות המנוגדות בפרודוקטיביות המרחבית בתוך מדינות. בממוצע, אזורים עם התמחות גבוהה יותר בסקטור הסחיר, דהיינו עם חשיפה גבוהה יותר לתחרות בינלאומית, או שממוקמים בסמוך לעיר, הצליחו מהר יותר לסגור פערים מול האזורים המשגשגים יותר במדינתם. משנת 2010, אזורים כפריים קרובים לעיר, לדוגמה, צמצמו את פער הפרודוקטיביות עם אזורים עירוניים ב-3 נקודות האחוז.

זאת ועוד, בעשרים השנים האחרונות, אזורי ערי בירה הגדילו עוד יותר את חשיבותם הכלכלית. כמרכזים של יזמות וחדשנות, שיעור המיזמים ומקומות התעסוקה שפירמות חדשות יוצרות בערי הבירה, שהינן מרכזים של יזמות וחדשנות, גבוה ב-60% יותר מאשר במקומות אחרים.

כמעט בכל מקום נרשם שיפור בהיבטים רבים של איכות חיים, אך הזדמנויות ההכנסה והתעסוקה מוסיפות להיות מרוכזות בערים הגדולות ובאזורים מסוימים.

ברובם הגדול של האזורים, מאז שנת 2000 נרשם שיפור במספר ממדי רווחה, שתרם לצמצום פערים אזוריים. הדבר נכון במיוחד לגבי הישגים בלימודים, תוחלת חיים ובטיחות. ואולם, לא בכל מקום נרשם שיפור בהיבטים חומריים כגון משרות והכנסה. באזורים מסוימים, מציאת משרה ממשיכה להיות משימה קשה. במיוחד מושפעים מכך בוגרים צעירים, ובאזורים מסוימים דוגמת אפירוס שביוון וקלבריה באיטליה, שיעור האבטלה בקרב הצעירים עדיין גבוה מ-50%.

האתגרים הקיימים בשוק העבודה משפיעים ישירות על הזדמנויות ההכנסה. עבור אנשים שחיים באזורי מטרופולין, מות ההכנסה גבוהות ב-21% מרמות ההכנסה של מי שחיים במקומות אחרים; למרות שרמות המחירים, ובמיוחד מחירי הדיור, גם נוטים להיות גבוהים יותר בגושים גדולים יותר. לדוגמה, בעוד שמשקי הבית מוציאים בממוצע כ-20% מהכנסותיהם על דיור, באוסלו שבנורווגיה הוצאה על דיור יכולה להגיע לכמעט 40%.

להשגת צמיחה כוללת יש להתמודד עם הבדלים בכל הממדים המרחביים.

הבדלים קיימים לא רק בין אזורים וערים, אלא גם בתוכם. הבדלים גדולים יכולים למנוע מאנשים הזדמנויות תעסוקה ועקב כך הנאה מיתרונותיה של צמיחה כלכלית, מה שיכול לגרום לפגיעה בקיימות הסוציו-כלכלית בטווח הארוך. באזורי מטרופולין, ההבדלים יכולים להיות בולטים במיוחד ברמת השכונה, כשמשקי הבית העשירים יותר חיים בשכונות ספציפיות שמבודדות יותר משכונותיהם של הנמנים עם קבוצות הכנסה אחרות. להשיג צמיחה כוללת יותר, חשוב מאד שלכל האנשים תהיה גישה להזדמנויות, למשרות ולשירותים. לדוגמה, הגישה לשירותים שונה באופן דרסטי, אפילו באותו אזור מטרופוליני. לכ-87% מתושביהן של שכונות מרכזיות, שצפיפות האוכלוסין בהן גבוהה, יש גישה לבתי חולים במרחק 30 דקות נסיעה, בהשוואה ל-57% בלבד מתושבי אזורים אורבניים פחות מרכזיים.

חשוב לעודד את השתתפותם של כל האנשים ביצירת צמיחה כלכלית כדי לטפח קדמה בכל המקומות. אף כי הפער המגדרי בשיעורי התעסוקה פחתו מעט מאז 2000, הרי שבאזורים מסוימים במקסיקו, טורקיה, צ'ילה, איטליה ויוון, שיעור התעסוקה של הנשים נותר 20 נקודות אחוז מתחת לשיעור התעסוקה של הגברים. בקרב מהגרים באזורי OECD, שיעור התעסוקה של נשים נמוך ב-15 נקודות אחוז משיעור התעסוקה של גברים. נוכח העובדה שחלק גדול מן ההבדל נוצר מקומית ומתוך כך שהחלק העיקרי של ההוצאות שבאחריותן מוקדש לחינוך, לבריאות ולשירותים סוציאליים אחרים, ממשלות תת-לאומיות ממלאות תפקיד חשוב בקידום צמיחה כוללת.

© OECD

תקציר זה אינו מהווה תרגום רשמי של ה-OECD.

שעתוק תקציר זה מותר בכפוף לאזכור זכות היוצרים של ה-OECD וכותרת הפרסום המקורי.

Read the complete English version on OECD iLibrary!

© OECD (2018), *OECD Regions and Cities at a Glance 2018*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/reg_cit_glance-2018-en